

Sivas İl Merkezi Sağlık Çalışanlarında Şiddete Maruziyet Sıklığı

Frequency of Healthcare Workers' Exposure to Violence in the City Center of Sivas

Bahar Türkmenoğlu¹, Haldun Ergün Sümer²

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hafik Kamer Örnek MYO

²Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı AD

Öz

Amaç: Sağlık kurumlarındaki şiddet hasta, hasta yakınları ya da diğer herhangi bir bireyden gelen, sağlık çalışanı için risk oluşturan tehdit davranışı, sözel tehdit, fiziksel saldırı ve cinsel saldırıdan oluşan durum olarak tanımlanmıştır. Tüm meslek grupları arasında, zor durumdaki bireylerle doğrudan teması gerektiren sağlık hizmet sektöründe çalışanların, iş yeri şiddetinin en önemli hedefi olduğu giderek daha fazla kabul görmektedir.

Bu çalışmada Sivas il merkezindeki sağlık çalışanlarının şiddete maruziyet sıklıkları araştırılmıştır.

Materyal ve Metot: Sivas il merkezinde 2.927 sağlık çalışanı görev yapmaktadır. Örneklem büyüklüğü %95 güven oranı ve %4 hata payı ile 496 kişi olarak saptanmıştır. Meslek gruplarına göre tabakalı örnekleme yöntemi uygulanmış ve her meslek grubundaki kişilerin seçimi basit rastgele örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Veriler çalışmaya katılanların onamı alınarak yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır. Veri analizi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Version 20.0 programında yapılmıştır. Verilerin analizinde ki-kare testi kullanılmış ve istatistiksel analizlerde anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular: Çalışmaya alınan 496 kişinin %23,29'u hekim, %22,44'ü hemşire, %15,38'i ebe, %6,41'i tekniker, %3,42'si güvenlik, %1,50'si laborant ve %27,56'sını diğer sağlık çalışanları oluşturmaktadır. Sağlık çalışanlarının %49,79'u son bir yıl içinde, %95,51'i ise sağlık sektöründe çalıştıkları süre boyunca herhangi bir zamanda en az bir şiddet türüne maruz kaldığını belirtmiştir. En sık maruz kalınan şiddet türü %73,72 ile sözel şiddettir. Güvenlik görevlileri %93,75 ile en çok şiddete maruz kalan meslek grubu, Devlet Hastanesi %57,96 ile şiddetin en sık görüldüğü sağlık kurumu, acil servis ise %70,67 ile en çok şiddete en çok uğrayan servis olarak saptanmıştır ($p < 0,001$). Sağlık çalışanlarına en sık şiddet uygulayan kişilerin %36,11 ile hasta ve hasta yakınları olduğu belirtilmiştir.

Sonuç: Sonuç olarak ilimizde sağlık çalışanlarına karşı şiddetin önemli bir sorun olduğu ve her türlü şiddet oranının yüksekliği dikkat çekicidir. Toplumun şiddet konusunda bilgilendirilmesi ve eğitilmesi, sağlık kurumlarında güvenlik önlemlerine önem verilmesi gerekmektedir.

Anahtar kelimeler: Sağlık çalışanları, şiddet, şiddete maruziyet sıklığı

Abstract

Objectives: Violence in health care facilities is defined as; the case of any threat attitude, verbal threat, physical assault and sexual assault caused by patients, their relatives or other individuals. It is widely accepted that; among all occupational groups, health care industry workers, who are in direct contact with individuals in difficult situations, are more and more victims of workplace violence.

In this study, the health workers' frequency of exposure to violence who work in the city center was investigated.

Materials and Methods: In Sivas, 2,927 health workers are working. The sample size has been identified as 496 people with of 95% level of trust and 4% margin of error. The stratified sampling based on the occupational groups was applied and the individuals from any occupational group were selected by using simple random sampling method. The data were collected via face-to-face interview upon the consent of subjects. Data analysis was performed using Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Version 20.0 software. Chi-Square test was used in analyzing the data and statistical significance was set at $p < 0.05$.

Results: Of the 496 people enrolled in the study; 23.29% were physicians, 22.44% nurses, 15.38% midwives, 6.41% technicians, 3.42% security, 1.50% laboratory and 27.56% were other health care workers. Of the health workers, 49.79% and 95.51% have faced at least one type of violence respectively in the past year or at any time while they have been working in the healthcare industry. The most

common type of violence exposure is the verbal violence by 73.72%. Security guards are the most frequent violence victims by 93.75%, State Hospitals are the most common health agencies of violence by 57.96 %, and emergency service is the most common service suffering violence by 70.67% (p<0.001). The ones, who are most frequently engaged in violence against healthcare professionals are the patients and patients' relatives (36.11%).

Conclusion: As a result; violence against health care workers in our province is a major problem and it is noteworthy that of all kinds of violence are at a high rate. It is necessary to educate and inform the society about violence, and to pay more attention to security measures in healthcare facilities.

Key words: Medical staff, violence, exposure frequency of violence

Yazışma Adresi / Correspondence:

Dr. Haldun Ergün Sümer

Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Sivas

e-posta: drhsumer@gmail.com

Geliş Tarihi: 20.07.2017

Kabul Tarihi: 15.11.2017

Giriş

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından “Kendine, bir başkasına, grup ya da topluluğa yönelik olarak, ölüm, yaralanma, ruhsal zedelenme, gelişimsel bozukluğa yol açabilecek ya da neden olacak şekilde fiziksel zorlama, güç kullanma ya da tehdidinin amaçlı olarak uygulanması” olarak tanımlanmaktadır.¹ İş yerinde şiddet “Çalışanın işiyle ilgili durumlar sırasında bir kişi veya kişiler tarafından istismar edildiği veya saldırıya uğradığı olaylar” olarak tanımlanmıştır.² Sağlık kurumlarındaki şiddet ise, ”Hasta, hasta yakınları ya da diğer herhangi bir bireyden gelen, sağlık çalışanı için risk oluşturan; tehdit davranışı, sözel tehdit, fiziksel saldırı ve cinsel saldırıdan oluşan durum” olarak tanımlanmıştır.³

Sağlık çalışanları yaşamın temeli olan sağlığın korunması ve sağlığın yeniden kazandırılması için özveriyle hizmet vermektedir. Ancak sağlık çalışanları hastalara hizmet verdikleri herhangi bir süre içerisinde çalışanlara yönelik saldırgan davranışlar, sözel tehdit, cinsel taciz gibi şiddet türlerine maruz kalmaktadırlar. Oysa hastaların hastane de olmalarının amacı sağlıklarına kavuşmak, sağlık çalışanlarının amacı da hastaların tekrar sağlıklarına kavuşmalarını sağlamaktır. Sağlık çalışanları bu nedenle ilk olarak hastalarla ikinci sırada ise hasta yakınları ile muhatap olmaktadır. Bu kişiler genellikle hastalık dolayısıyla kederli, üzgün, gergin endişeli, panik, bitkin halledirler. Hatta bazen sağlık çalışanlarının hizmet verdiği kişiler madde bağımlısı, alkolik ya da psikiyatrik rahatsızlığı olan hastalar olabilmektedir. Hastalar bu durumda iken şiddete başvurma eğilimleri artmakta ve sağlık çalışanları diğer sektörde çalışanlara oranla daha fazla şiddete uğramaktadırlar. Toplumumuzda ve sağlık sektöründe şiddet giderek artmakta ve sağlık çalışanları için iş yerleri riskli, tehlikeli birer ortama dönüşmektedir. Sağlık çalışanları işyerlerinde kendilerini güvende hissetmemekte ve hizmet verirken sürekli bir endişe taşımaktadırlar. Türkiye’de sağlık sektöründe hastaların uzun süre bekleme süreleri, uygulanan tedavilerden memnuniyetsizlik, doktorlarla anlaşamama, kişi başına düşen sağlıkçı sayısının yetersiz olması ve istenilen süreler içerisinde isteklerin karşılanamaması gibi nedenlerden dolayı hastalar ile sağlık çalışanları karşı karşıya gelmektedirler. Yaşanan bu olumsuzluklara çözüm olarak, personel sayısındaki artış, mesai saatlerindeki düzenlemeler, iş yoğunluğunu azaltarak, hem çalışanların motivasyonlarını güçlü

kılacak, hem de hastayı memnun ederek şiddetin önemli bir kaynağının ortadan kaldıracaktır.⁴ Kişisel başarı düzeyini artırabilmek için hizmet içi eğitimlerin artırılması ve bu eğitimlere tüm personelin katılımının sağlanması önerilebilir.⁵ Yurtdışı ve yurtdışında sağlık çalışanlarına yönelik şiddet konulu pek çok çalışma yapılmıştır.⁶⁻⁹

Bu çalışma, Sivas il merkezinde görev yapan sağlık çalışanlarının iş yeri şiddeti ile karşılaşma sıklığını, karşılaştıkları şiddet türünü, bunları etkileyen kişisel ve mesleki özellikleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Materyal ve Metot

Çalışma kesitsel tipte olup, Sivas il merkezindeki tüm sağlık kuruluşlarında çalışanlara 25.12.2013-30.03.2014 tarihleri arasında uygulanmıştır. Çalışmanın evrenini Sivas il merkezindeki sağlık kuruluşlarında görev yapmakta olan 2.927 sağlık çalışanı oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü %95 güven oranı ve %4 hata payı ile 496 kişi olarak saptanmıştır. Meslek gruplarına göre tabakalı örnekleme yöntemi uygulanmış ve her meslek grubundaki kişilerin seçimi basit rastgele örnekleme yöntemi ile yapılmıştır. Örnekleme girenlerin 468'i (%94,4) çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Veriler çalışmaya katılanların onamı alınarak yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır.

Veri analizi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Version 20.0 programında yapılmıştır. Verilerin analizinde ki-kare testi kullanılmış ve istatistiksel analizlerde anlamlılık $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırma öncesi, Cumhuriyet Üniversitesi Klinik Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (21.05.2013 tarihli ve 92998170-050/04107 sayılı karar) ve uygulamanın yapılacağı sağlık kurumlarından gerekli izinler alınmıştır. Araştırmaya alınanlara Gönüllü Onam Formu'ndaki bilgiler okunmuş ve onamları alınmıştır.

Bulgular

Çalışma Sivas il merkezinde görev yapmakta olan 2.927 sağlık çalışanından örnekleme girip çalışmaya katılmayı kabul eden 468'ine uygulanmıştır.

Çalışmaya alınanların sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. Çalışmaya alınanların yaş ortalaması $34,12 \pm 14,61$ olup, %41,45'i 35-44 yaş grubundadır. Sağlık çalışanlarının %60,26'sı kadın, %64,10'u evli ve %32,27'si lisans mezunudur. Mesleklere göre değerlendirildiğinde ilk üç sırayı hekimler (%23,29), hemşireler (%22,44) ve ebeler (%15,38) almaktadır. Görev yapılan kurumlarda devlet hastanesi (%48,29), görev yapılan birimlerde ise klinikler (%77,56) ilk sıradadır.

Tablo 1. Çalışmaya alınanların sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı (n=468)

	n	%
Yaş		
<25	61	13,03
25-34	168	35,90
35-44	194	41,45
≥45	45	9,62
Cinsiyet		
Kadın	282	60,26
Erkek	186	39,74

Medeni Durum		
Evli	300	64,10
Bekar	168	35,90
Eğitim		
Orta	12	2,56
Lise	111	23,72
Ön lisans	91	19,44
Lisans	151	32,27
Lisansüstü	103	22,01
Meslek		
Hekim	109	23,29
Hemşire	105	22,44
Ebe	72	15,38
Tekniker	30	6,41
Güvenlik	16	3,42
Laborant	7	1,50
Diğer	129	27,56
Çalıştığı Kurum		
Devlet Hastanesi	226	48,29
Tıp Fakültesi	75	16,03
Özel Hastane	53	11,32
ASM	43	9,19
Tıp Merkezi	30	6,41
TSM	23	4,91
112 Komuta Mer.	18	3,85
Görev Yaptığı Birim		
Klinik	363	77,56
Acil	75	16,03
112	30	6,41

Tablo 2'de çalışmaya alınanların bir yılda şiddete maruz kalma ve maruz kaldıkları şiddet türüne göre dağılımı görülmektedir. Sağlık çalışanlarının %49,79'u son bir yılda en az bir kez şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. En sık görülen şiddet türü (%43,38) sözel şiddettir.

Tablo 2. Çalışmaya alınanların bir yılda şiddete maruz kalma ve maruz kaldıkları şiddet türüne göre dağılımı

	n	%
Şiddete Maruziyet		
Var	233	49,79
Yok	235	50,21
Şiddet Türü		
Şiddete uğramayanlar	235	49,79
Sözel şiddet	203	43,38
Sözel + fiziksel şiddet	22	4,70
Fiziksel şiddet	5	1,07
Sözel+fiziksel+cinsel şiddet	4	0,85
Cinsel şiddet	1	0,21

Çalışmaya alınanların iş yaşamları boyunca şiddete maruz kalma sayıları ve maruz kaldıkları şiddet türüne göre dağılımı Tablo 3'de verilmiştir. Çalışma yaşamı boyunca en az bir kez şiddete maruz kalanların oranı (%95,51) çok yüksektir. Çalışmaya alınan sağlık çalışanlarının %33,34'ü beş ve üzeri kez şiddete maruz kalmışlardır. Şiddet türleri içinde sözel şiddet (%73,72) ilk sıradadır. Bunu %17,95 sıklıkla sözel+fiziksel şiddet izlemektedir.

Tablo 3. Çalışmaya alınanların iş yaşamları boyunca şiddete maruz kalma sayıları ve maruz kaldıkları şiddet türüne göre dağılımı

	n	%
Şiddete Maruziyet Sayıları		
Yok	21	4,49
1 Kez	148	31,62
2-4 Kez	143	30,56
5-10 Kez	75	16,03
10'dan fazla	81	17,31
Şiddet Türü		
Hiç maruz kalmayanlar	21	4,49
Sözel şiddet	345	73,72
Sözel+fiziksel şiddet	84	17,95
Sözel+cinsel şiddet	8	1,71
Fiziksel şiddet	6	1,28
Sözel+fiziksel+cinsel şiddet	4	0,85

Çalışmada, sağlık çalışanlarına en sık şiddet uygulayan kişilerin hasta ve hasta yakınları olduğu belirtilmiştir (Tablo 4).

Tablo 4. Çalışmaya alınan sağlık çalışanlarına şiddet uygulayanların dağılımı

	n	%
Şiddete uğramayanlar	19	4,06
Hasta	69	14,75
Hasta yakını	170	36,32
Sağlık personeli	4	0,85
Hasta + hasta yakını	169	36,11
Hasta + sağlık personeli	1	0,21
Hasta yakını + sağlık personeli	10	2,14
Hasta + hasta yakını + sağlık personeli	26	5,56

Tablo 5'de bir yılda şiddete maruz kalanların sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı verilmiştir. Yaş gruplarındaki artışla beraber şiddete maruziyette azalma görülmekle birlikte, aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p=0,718$). Çalışmaya alınan sağlık personelinin kadınlarda son bir yıldaki şiddete maruziyet sıklığı %48,23, erkeklerde ise %52,15'dir ($p=0,406$). Evli ve bekarlarda şiddete maruziyet sıklığı benzerlik göstermektedir (%49,00-51,19; $p=0,649$). Sağlık personelinin eğitim durumuna göre şiddete maruziyet değerlendirildiğinde; ortaokul mezunlarında %75,00

gibi oldukça yüksek sıklıkta şiddete maruziyet olmakla beraber istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemektedir ($p=0,086$). Meslek gruplarına bakıldığında ise güvenlik görevlilerindeki şiddete maruziyet sıklığı (%93,75) diğer meslek gruplarına göre (%43,24-54,13) anlamlı ölçüde fazladır ($p=0,009$). Şiddete maruz kalan kurumlarda devlet hastaneleri (%57,96- $p=0,016$), birimlerde ise acil servisler (%70,67) ve 112 aciller (%66,67) diğer kurum ve birimlere göre anlamlı ölçüde öndedirler ($p<0,001$).

Tablo 5. Bir yılda şiddete maruz kalanların sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı

	Bir Yılda Şiddet				
	Var		Yok		
	n	%	n	%	
Yaş					
25 altı	34	55,74	27	44,26	$\chi^2=1,35$ $p=0,718$
25-34	85	50,60	83	49,40	
35-44	93	47,94	101	52,06	
45+	21	46,67	24	53,33	
Cinsiyet					
Kadın	136	48,23	146	51,77	$\chi^2=0,690$ $p=0,406$
Erkek	97	52,15	89	47,85	
Medeni Durum					
Evli	147	49,00	153	51,00	$\chi^2=0,207$ $p=0,649$
Bekâr	86	51,19	82	48,81	
Eğitim					
Ortaokul	9	75,00	3	25,00	$\chi^2=8,152$ $p=0,086$
Lise	59	53,15	52	46,85	
Ön lisans	47	51,65	44	48,35	
Lisans	63	41,72	88	58,28	
Lisans +	55	53,40	48	46,60	
Meslek					
Hekim	59	54,13	50	45,87	$\chi^2=15,43$ $p=0,009$
Hemşire	49	46,67	56	53,33	
Ebe	36	50,00	36	50,00	
Tkn / Lab	16	43,24	21	56,76	
Güvenlik	15	93,75	1	6,25	
Diğer	58	44,96	71	55,04	
Çalıştığı Kurum					
Devlet Hast.	131	57,96	95	42,04	$\chi^2=15,59$ $p=0,016$
Tıp Fakültesi	36	48,00	39	52,00	
Özel Hast.	21	39,62	32	60,38	
ASM	16	37,21	27	62,79	
Tıp Merkezi	10	33,33	20	66,67	
TSM	9	39,13	14	60,87	
112 Komuta Mer.	10	55,56	8	44,44	
Çalıştığı Birim					
Klinik+Poliklinik	160	44,08	203	55,92	$\chi^2=21,23$ $p<0,001$
Acil	53	70,67	22	29,33	
112	20	66,67	10	33,33	

Tartışma

Dünyada her yıl 1,6 milyon insan şiddet nedeniyle yaşamını yitirirken, 16 milyon insan şiddetin sonucu olarak hastaneye başvurmuştur.¹⁰ Hastalara yardım etmeye çalışan sağlık çalışanlarının çalışma ortamlarında şiddete uğraması kabul edilemez bir durumdur. Çalışmada sağlık çalışanlarının son bir yılda şiddete maruz kalma oranı %49,79, çalışma yaşamı boyunca herhangi bir zamanda şiddete maruz kalma oranı ise %95,51 olarak bulunmuştur. Diğer ülkelerde ve ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde sağlık çalışanlarının çalışma yaşamında şiddete uğrama oranı %25-88 arasında değişmektedir.¹¹⁻¹⁶ Çam ve ark.'nın yaptığı çalışmada sağlık çalışanlarının çalışma yaşamı boyunca şiddete uğrama oranı %72,6 olarak bulunmuştur.¹⁷ TTB'nin Isparta ve Burdur'da sağlık çalışanlarına yönelik şiddet araştırmasında çalışmaya katılan sağlık personelinin %64'ü meslek hayatları boyunca işyerinde en az bir defa sözel veya fiziki şiddete maruz kaldığını tespit etmiştir.¹⁸ Ayrancı tarafından sağlık sektöründe yapılan çalışmada, çalışanların %50,8'inin şiddet türlerinden en az birine maruz kaldığı bulgusu elde edilmiştir.¹⁹TTB'nin çalışmasında; uzman hekimlerin % 67'si, pratisyen hekimlerin %77'si, asistan hekimlerin %52'si, hemşirelerin % 68'i, yardımcı sağlık elemanlarının %54'ü meslek yaşamları boyunca işyerlerinde şiddete maruz kaldığını bildirmiştir.²⁰ Şahin ve ark.'nın yardımcı acil sağlık personeline yönelik şiddet araştırmasında, şiddete en fazla maruz kalan meslek grubu %66,7 ile hemşireler olarak bulunmuştur.²¹ Yapılan çalışmada ise; son bir yılda hekimlerin %54,1'inin, hemşirelerin %46,7'sinin, güvenlik görevlilerinin %93,8'inin, ebelerin ise %50'sinin herhangi bir tür şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir. Güvenlik görevlilerini değerlendirme dışı tuttuğumuzda, mesleksi açıdan hemşireler şiddete uğrama konusunda daha riskli bir gruptur.²²⁻²³ Hemşirelere yönelik şiddet oranının yüksek çıkmasının bir diğer nedeni ise; literatürde de gösterildiği üzere çalışma arkadaşları ve idari personelden kaynaklanan psikolojik şiddete maruz kalmalarıdır.²⁴⁻²⁵ Jackson ve Ashley çalışmalarında sözel şiddete kadınların, fiziksel şiddete erkeklerin daha fazla maruz kaldığını bildirmişlerdir.²³ 113 Beyaz Kod Şiddet Bildirim Hattı'nı kurulduğu 14 Mayıs 2012'den 30 Mart 2013'e dek 7773 şiddet bildirim yapılmıştır. Bunun 5345'i sözel, 2428'i fiziksel şiddet 4403'ü hekim, 3370'i hekim dışı sağlık personeline yöneliktir.²⁶

Yaptığımız çalışmada, son bir yıl içerisinde 112 çalışanlarının herhangi bir şiddete maruz kalma oranı %66,67, acil servis çalışanlarının ise %70,67 gibi yüksek oranlarda bulunmuştur. Özçelik acil servislerde hemşirelere yönelik fiziksel şiddetin 2010' da %20'den %75'e yükseldiğini bildirmiştir.²⁷ Acil servislerde şiddetin yüksek olması; acil servislerin hayat ile ölüm arasındaki çizginin yüksek gerilimle yaşandığı yerler olması, bu nedenle hem acil çalışanları hem hasta ve hasta sahipleri için stresli mekanlar olması ile açıklanabilir.

Çalışmalarda sağlık kurumlarındaki şiddetin nedenleri olarak uzun bekleme süreleri, hasta ve yakınlarının aşırı istekte bulunmaları, eğitim düzeylerindeki düşüklük, ödeme zorlukları, sağlık personeli sayısındaki yetersizlikler, uzun çalışma süreleri ve iletişim sorunları bildirilmiştir.⁶⁻⁷⁻²⁸⁻²⁹

Çalışmamızda şiddete maruz kalanların hangi tür şiddete maruz kaldığına bakıldığında, çalışma yaşamı boyunca sözel şiddete maruz kalanların oranı %73,72, fiziksel şiddete maruz kalanların oranı %1,28 olarak tespit edilmiştir. Ayrancı'nın Türkiye'nin batısında 18 acil serviste yaptığı çalışmada sağlık çalışanlarının %72,3'ü sözel, fiziksel ve cinsel şiddetten birine veya bir kaçına maruz kalmıştır.⁶ Öztunç ve

ark.'nın yaptıkları çalışmada, hemşirelerin %68,5'i sözel taciz,%47,8'i sözel korkutma,%10,5'i sözel cinsel taciz ve %16'sı fiziksel saldırıya uğradıklarını ifade etmişlerdir.¹⁴ Annagür tarafından İzmir'de yapılan bir çalışmada, katılımcıların %98,5'i sözel, %19,7'si fiziksel şiddete uğradıklarını belirtmiştir.³⁰ Şahin ve ark.'nın yaptığı çalışmada en fazla maruz kalınan şiddet türünün %50,7 ile sözel şiddet sonra %45,9 ile fiziksel şiddet, en az ise %3,4 ile cinsel şiddet olduğu saptanmıştır.²¹ Sağlık çalışanları kendilerine karşı uygulanan şiddet olaylarını bildirimde sorunlar yaşamaktadır. Bildirimin yapılmasında şiddetin türü önemli rol oynamaktadır. Literatürde; fiziksel saldırılardan sonra daha fazla zarar görüldüğü için bildirim yapıldığı, sözel saldırıların genellikle ciddi bir sorun olarak değerlendirilmediği ya da bildirim sonrası bürokratik işlemler ve yasal uygulamalar nedeniyle sonuç alınmadığı endişesi ile bildirimde bulunulmadığı saptanmıştır.³¹⁻³²

Çalışmamızda, şiddete maruz kalınan kurumlarda devlet hastaneleri (%57,96), birimlerde ise acil servisler (%70,67) ve 112 Aciller (%66,67) ilk sırayı almaktadırlar. Literatürde, acil servislerin ilk sırayı aldığını gösteren çalışmalar olduğu gibi cerrahi, psikiyatri gibi farklı servislerin ve birinci basamak sağlık kurumlarının ilk sırayı aldığını gösteren çalışmalarda mevcuttur.⁷⁻²⁷⁻³³⁻³⁴

Ülkemizde yapılan çalışmalarda en fazla şiddet uygulayanların hasta veya hasta yakınları olduğu belirlenmiştir.⁷⁻¹⁴ Çalışmamızda da şiddet uygulayanların en fazla hasta yakınları olduğu, ikinci sırada hastaların geldiği saptanmıştır. Uluslararası literatür incelendiğinde hastaların, hasta yakınlarından daha fazla saldırıda bulunduğu bildirilmektedir.³⁵⁻³⁶ Bu durum kültürel farklılıklardan kaynaklanabilir. Bizim kültürümüzde hastalarla birlikte yakınlarının da sürekli hastanede bulunmasının bu sonuçlarda etkisi olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, toplumda yaygınlaşma eğilimi gösteren şiddet sağlık sektörünü de ciddi biçimde etkilemektedir. Bu çalışma Türkiye'de sağlık çalışanlarına karşı şiddetin önemli bir sorun olduğuna işaret etmektedir. Toplumun şiddet konusunda bilgilendirilmesi ve eğitilmesi, sağlık kurumlarında güvenlik önlemlerine önem verilmesi, sağlık çalışanlarına şiddeti rapor etmeleri konusunda gerekli destek ve eğitimin verilmesi, şiddet olaylarının takibinin ciddiyetle yapılması ve şiddeti uygulayan kişilere caydırıcı yaptırımlar getirilmesi konunun çözümünde yararlı olacaktır.

Kaynaklar

- 1- World Health Organization. Violence and Health: Task Force on Violence and Health, 1998. http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf, Erişim tarihi: 03.06.2017.
- 2- Warshaw LJ. Workplace violence: preventive and interventive strategies. JOEM 1996;38:993-1005.
- 3- Saines JC. Violence and aggression in A&E: recommendations for action. Accid Emerg Nurs 1999;7:8-12.
- 4- Sağlık ve Sosyal Hizmet Çalışanları Sendikası: Sağlık çalışanları şiddet araştırması. Ankara: Sağlık-Sen Yayınları; 2013. <http://www.saglikksen.org.tr/cdn/uploads/gallery/pdf/fbda8576fdod6d6de7of52f76b914672.pdf>, Erişim tarihi: 03.06.2017.
- 5- Keser Özcan N, Bilgin H. Türkiye'de Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Sistemik Derleme. Türkiye Klinikleri J Med Sci 2011;31(6):1442-56.

- 6- Ayrancı Ü, Yenilmez Ç, Günay Y, Kaptanoğlu C. Çeşitli Sağlık Kurumlarında ve Sağlık Meslek Gruplarında Şiddete Uğrama Sıklığı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2002;3:147-54.
- 7- Boz B, Acar K, Ergin A et al. Violence toward healthcare workers in emergency departments in Denizli, Turkey. *Adv Ther* 2006;23(2):364-9.
- 8- Nau J, Halfens R, Needham I, Dassen T. The de-escalating aggressive behaviour scale: development and psychometric testing. *J Ad Nurs* 2009;65(9):1956-64.
- 9- The World Health Report 2006- Working together for health. Geneva: World Health Organization; 2006. <http://www.who.int/whr/2006/en/>, Erişim tarihi: 03.06.2017.
- 10- Kocadağ S. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri'ndeki Sağlık Çalışanlarında İş Yeri Şiddeti ve İlişkili Etmenler. Uzmanlık Tezi, Ankara Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara; 2009. <http://mobbingtezler.blogspot.com.tr/2014/04/ankara-universitesi-tip-fakultesi.html>, Erişim tarihi: 03.10.2017.
- 11- Wells J, Bowers L. How prevalent is violence towards nurses working in general hospitals in the UK? *J AdvNurs* 2002;39(3):230-40.
- 12- Chen WC, Hwu HG, Kung SM, Chiu HJ, Wang JD. Prevalence and determinants of workplace violence of healthcare workers in a psychiatric hospital in Taiwan. *J Occup Health* 2008;50(3):288-93.
- 13- Italia S, Favara-Scacco C, DiCataldo A, Russo G. Evaluation and Art Therapy Treatment of the Burnout Syndrome in Oncology Units. *Psycho-Oncology* 2008;17:676-80.
- 14- Öztunç G. Adana ilindeki çeşitli hastanelerde çalışan hemşirelerin çalışma saatlerinde karşılaştıkları sözel ve fiziksel olaylarının incelenmesi. *CÜ Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2001;5:1-9.
- 15- Çelebi İ. Çanakkale 112 acil sağlık hizmetleri istasyonlarında görev yapan sağlık çalışanlarının şiddetle karşılaşma durumu ve bu durumun tükenmişlik sendromu üzerine etkisi. *Hastane Öncesi Dergisi* 2016;1(2):1-13.
- 16- Kaya S, Bilgin Demir İ, Karsavuran S, Ürek D, İlgün G. Violence Against Doctors and Nurses in Hospitals in Turkey. *Journal of Forensic Nursing* 2016;12(1):26-34.
- 17- Çam O, Akgün E, Babacan GA, Bilge A, Keskin GÜ. Bir ruh sağlığı ve hastalıkları hastanesinde çalışan hekim ve hemşirelerin klinik ortamlarını değerlendirmeleri ile iş doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2005;6:213-20.
- 18- Aydın M. Isparta-Burdur sağlık çalışanlarına yönelik şiddet ve şiddet algısı. *Türk Tabipleri Birliği Isparta-Burdur Tabip Odası Başkanlığı*, 2008. www.ttb.org.tr/siddet/images/stories/file/rapor/ispata.doc, Erişim tarihi: 03.06.2017.
- 19- Ayrancı U, Yenilmez C, Balci Y, Kaptanoğlu C. Identification of Violence in Turkish Health Care Settings. *Journal of Interpersonal Violence* 2006;21:276-96.
- 20- Adaş EB, Elbek O, Bakır K. Sağlık Sektöründe Şiddet: Hekimlere Yönelik Şiddet ve Hekimlerin Şiddet Algısı. *Gaziantep: TTB Gaziantep-Kilis Tabip Odası*; 2008. <http://www.ttb.org.tr/siddet/images/file/gaziantepsiddet.pdf>, erişim tarihi: 03.06.2017.
- 21- Şahin N, Dişsiz M. Sağlık Çalışanlarında Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 2009;6(2):263-74.
- 22- Jackson D, Clare J, Mannix J. Who would want to be a nurse? Violence in the workplace a factor in recruitment and retention. *J Nurs Manag* 2002;10(1):13-20.
- 23- Jakson M, Ashley D. Physical and psychological violence in Jamaica's health sector. *Rev Panam Salud Publica* 2005;18(2):114-21.
- 24- Özen Çöl S. Psychological violence at work: A study among health workers. *Labourand Society* 2008;4(19):107-34.
- 25- Celik Y, SenolCelik S. Sexual harassment against nurses in Turkey. *J Nurs Scholarship* 2007;39(2):200-6.
- 26- Ankara Tabip Odası Basın Açıklaması (16.04.2013). <http://www.ato.org.tr/announcement/show/315>, Erişim tarihi: 03.06.2017.
- 27- Şahin B, Gaygısız Ş, Balci FM, Öztürk D, Sönmez MB, Kavalcı C. Yardımcı acil sağlık personeline yönelik şiddet. *Tr J EmergMed* 2011;11(3):110-4.
- 28- Uzun O. Perceptions and experiences of nurses in Turkey about verbal abuse in clinical settings. *J Nurs Scholarsh* 2003;35(1):81-5.
- 29- Aydın B, Kartal M, Midik O, Büyükakkus A. Violence against general practitioners in Turkey. *J Interpers Violence* 2009;24(12):1980-94.

- 30- Annagür B. Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Risk Faktörleri, Etkileri, Değerlendirilmesi ve Önlenmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 2010;2(2):161-73.
- 31- Farrell GA, Bobrowski C, Bobrowski P. Scoping workplace aggression in nursing: findings from an Australian study. *J Adv Nurs* 2006;55(6):778-87.
- 32- Hesketh KL, Duncan SM, Estabrooks CA, Reimer MA, Giovannetti P, Hyndman K, et al. Workplace violence in Alberta and British Columbia Hospitals. *Health Policy* 2003;63(3):311-21.
- 33- Göz F, Kızıl A. Violent behaviors through clinical. *Syndrome* 2006;18(3):100-3.
- 34- Aydın B, Kartal M, Midik O, Büyükakkus A. Violence against general practioners in Turkey. *J Interpers Violence* 2009;24(12):1980-94.
- 35- Beech B, Leather P. Workplace violence in the healthcare sector: a review of staff training and integration of training evaluation models. *Aggr Viol Behav* 2006;11(1):27-43.
- 36- Hahn S, Zeller A, Needham I, Kok G, Dassen T, Halfens RJG. Patient and visitor violence in general hospitals: a systematic review of the literature. *Aggr Viol Behav* 2008;13(6):431-41.